

PAPER DETAILS

TITLE: Kırsal Turizme İlişkin Araştırma Eğilimleri Üzerine Bibliyometrik Bir Analiz / A Bibliometric Analysis of Research Trends in Rural Tourism

AUTHORS: Cihan SEÇİLMİS, Yasar SARI

PAGES: 322-340

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3124298>

Kırsal Turizm İlişkin Araştırma Eğilimleri Üzerine Bibliyometrik Bir Analiz

A Bibliometric Analysis of Research Trends in Rural Tourism

Cihan Seçilmiş^a Yaşar Sarı^b

^a Prof. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, Eskişehir/Türkiye, cseclimis@ogu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6781-0997 (Sorumlu Yazar/Corresponding Author)

^b Prof. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, Eskişehir/Türkiye, ysari@ogu.edu.tr, ORCID:0000-0001-8841-4424

MAKALE BİLGİSİ

ÖZ

Makale Türü

Araştırma Makalesi

Anahtar Kelimeler

Kırsal Turizm

Bibliyometrik Analiz

Web of Science

Geliş Tarihi: 05 Mayıs 2023

Kabul Tarihi: 20 Eylül 2023

Kırsal turizm son yıllarda giderek artan talep ile birlikte önemli bir alternatif turizm türüdür. Kırsal turizmi daha iyi anlamak ve sağlıklı bir kırsal kalkınma modeli olarak ele alabilmek için var olan bilgi ve uygulamaların ortaya konması gerekmektedir. Ayrıca konu ile ilgili bilimsel ilerlemeyi görebilmek için araştırma boşluklarını ve bilimsel verileri güncellemeye ve bu araştırma alanındaki bilgiyi artırmaya yönelik eğilimleri analiz etmek önemlidir. Bu nedenle, bu bibliyometrik inceleme, kırsal turizm alanındaki araştırma ilerlemesini, eğilimleri ve güncellemeleri incelemiştir. Araştırmada kullanılan yayınların seçimi için Web of Science veri tabanı, bibliyometrik inceleme için VOSviewer ve Bibliometrix yazılımları kullanılmıştır. Bu bibliyometrik çalışmada elde edilen sonuçlar, konu ile ilgili çalışmaların 2000 yılından sonra artmaya başladığını ve son dönemlerde sürdürülebilirlik ve kalkınma konularının yoğun bir şekilde çalışıldığını ve ülkeler bazında da Çin ve İspanya'nın konu ile ilgili en yoğun çalışan ülkeler olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca çalışmada işletme ve destinasyon yöneticilerine çeşitli çıkarımlar da sunulmaktadır.

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Article Type

Research Article

Keywords

Rural Tourism

Bibliometric Analysis

Web of Science

Received: May, 05, 2023

Accepted: Sep, 20, 2023

Rural tourism is an essential alternative tourism type with increasing demand in recent years. To better understand rural tourism and to be considered a healthy rural development model, existing knowledge and practices should be revealed. It is also important to analyze research gaps and trends toward updating scientific data and increasing knowledge in this research area to see scientific progress. Therefore, this bibliometric review has examined research progress, trends, and updates in rural tourism. Web of Science database was used to select the publications used in the research, and VOSviewer and Bibliometrix software were used for bibliometric analysis. The results obtained in this bibliometric study reveal that the studies on the subject started to increase after 2000. That sustainability and development issues have been studied intensively in recent years, and that China and Spain are the countries that work most intensively on the subject. In addition, various implications are presented to business and destination managers in the study.

Extended Abstract

Aim: The aim of the research is to review the literature trends, country-based academic contributions, documents, keywords and authors and journals related to rural tourism. It also offers various analyzes to understand the field of "rural tourism" and trends to date. Given the growing research interest in this topic, an inclusive literature review will give other researchers ideas by providing a summary of research to date. It also aims to identify the most frequently studied topics, problems and research gaps in rural tourism research and to guide future research.

Atıf/Cite as: Seçilmiş, C. ve Sarı, Y. (2023). Kırsal Turizm İlişkin Araştırma Eğilimleri Üzerine Bibliyometrik Bir Analiz. *Uluslararası Ekonomi, İşletme ve Politika Dergisi*, 7(2), 322-340.

Bu makale, [Creative Commons Atıf \(CC BY\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) lisansının hüküm ve koşulları altında dağıtılan açık erişimli bir makaledir. / This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the [Creative Commons Attribution \(CC BY\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) license.

Methods: This study aims to reveal studies, trends and gaps in Rural Tourism using bibliometric analysis. Data obtained on January 5, 2023. “*Rural Tourism*” was written in the 'title' part of the search engine of the WOS database and 3,892 documents were obtained from this search. Since rural tourism studies are not limited to the desired content, only “*articles*” with the phrase “*rural tourism*” in the title section were selected and the search was repeated. As a result, 1617 articles were obtained. The obtained data were exported and analyzed using VOSviewer and R language “*Bibliometrix*” package programs. For the analysis, parameters such as the number of publications, keywords, sources, the most productive authors and organizations, and country networks were taken into account. In order to reveal the trends and discussions about rural tourism, the most cited articles and keywords were evaluated on the basis of sections. In addition, the publications were examined in detail and the trends and gaps related to the rural tourism area were determined and tried to be a guide for future studies.

Findings: Research areas analysis is an important tool to reveal gaps in the subject. According to the bibliometric analysis, the articles on rural tourism were found in Accommodation-entertainment-sports-tourism (35.80%), management (11.56%), environmental studies (11.44%), environmental sciences (9.89%), business (9.02%), agricultural economic policies (8.96%), and economy (8.78). Looking at the research areas, it can be said that rural tourism has been studied in many different areas and the subject has a multidisciplinary character. Although tourism comes to the fore in research areas, the environment, agricultural policies and green sustainable technology areas also draw attention as important fields of study.

In general, the most frequently used keywords in these articles, which are ranked according to the highest connectivity, are rural tourism (rural tourism, 538), tourism (tourism, 58), sustainable development (50), sustainability (sustainability, 26), rural areas. (rural areas, 23), development (development, 25), China (China, 21), agrotourism (agritourism, 16), rural (rural, 15) and Malaysia (Malezia, 10). These results show that studies on rural tourism are carried out depending on the concern of sustainability and sustainable development.

The most cited authors in each cluster emerged as Park, D-B. (546), Kastenholtz, E. (519), Yoon, Y-S. (453), Flaischer, A. (449), Correia, L. and Sandra, M. (389), and Saxena, G. (365). Kastenholtz, E. (Universidade de Aveiro) is seen as the most prolific author from 2007 to 2021 and has the highest number of articles with 13 articles from those years. Looking at recent years, Li, J. (Hubei Engineering University), Nair, V. (Univ Bahamas), Wang, Y. (University of Nottingham Ningbo China), and Wang, J. (Nankai University) are the most prolific authors from 2019 to 2022. While Li J's publications in 2020 became the author with the highest citation rate with 109 citations, his publication of 6 articles in 2022 can be considered as the most remarkable performance in recent years. The People's Republic of China (450) ranks first in the ranking of the most productive countries according to the number of publications, followed by Spain (165), Romania (92), Serbia (78), USA (77), England (69) and Portugal (62).

Conclusion: The results of the research show that the first studies on rural tourism were mostly carried out to understand the needs and expectations (motivation) of the customers and to reveal the elements necessary for a region to be used as a rural tourism area. While it was seen that the studies carried out in the first years were the studies that deal with the necessary policies and customer satisfaction for the development of rural tourism, it is seen that there are different working tendencies in the following years.

Another identified trend is the concern for sustainable development in destinations that want to develop rural tourism. During this study, several studies were found, grouping its different aspects for the development of rural tourism. The necessity of considering the environmental, economic and social dimensions of sustainability as a holistic concept in the rural tourism sector comes to the fore.

In conclusion, this study has managerial and theoretical implications. It will be a guide as it shows the studies and gaps for future research on rural tourism. It also contributes to the enterprises and local governments with the information they can evaluate in the preparation of plans and policies by providing a foresight (trends, problems, etc.) in the policies to be made regarding sustainable rural tourism development.

1. Giriş

19. yüzyılın sonlarında çalışılmaya başlanılan kırsal turizm, literatürde yeni bir kavram değildir (Perales, 2002). Kırsal turizm genellikle sosyo-ekonomik kalkınmayı canlandırmanın (Quaranta vd, 2016) ve azalan kırsal üretimi arttırmanın (Kortoci & Kortoci, 2017) önemli bir aracı olarak görülmektedir. Sanayileşmenin ve teknolojinin gelişmesi, artan gelir, özellikle de son yıllarda yaşanan pandeminin etkisiyle turistlerin giderek daha fazla ilgi gösterdiği ve otantik deneyimler almak istediği bir turizm türü olarak kırsal turizm popülerliğini artırmaktadır (Kastenholz vd., 2012).

Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) kırsal turizmi, yerel turistik arz kaynaklarından yararlanılarak, yerel halk tarafından oluşturulan ve yönetilen kırsal alanlardaki her türlü turistik aktiviteleri içeren bir turizm türü olarak tanımlamaktadır (UNWTO, 2005). Dašić, vd., (2020) de kırsal turizmi sürdürülebilir kalkınma ve koruma kullanma dengesine uygun olarak kırsal bölgelerde ekonomik kalkınma ve yaşam standartlarını yükseltmek için yerel toplum tarafından aile çiftliklerinde yapılan her türlü turistik faaliyetler olarak tanımlamıştır. Bu tanımdan da anlaşılabacağı üzere, kırsal turizm aynı zamanda kırsal kalkınma için bir araç olarak kabul edilir (Sharpley & Roberts, 2004; Rosalina, vd., 2021). Kırsal kalkınma, kırsal alanların sorunlarını ve zorluklarını ele alırken, sosyo-ekonomik açıdan yoksul insanların yaşam standartlarını yükseltmeyi amaçlayan ve tüm paydaşları dikkate alan bir yaklaşımdır. Kırsal kalkınma hedefleri, yüksek gelir, artan istihdam fırsatları ve yoksulluğun azaltılmasını kapsar (Csáki & Haan, 2003). Dolayısıyla kırsal turizm, istihdam fırsatları yaratarak, yerel kültürün sürdürülmesini sağlayarak, doğayı ve doğal çevreyi geliştirmek suretiyle göçü azaltarak kırsal bölgeyi desteklemek için potansiyel bir kalkınma modeli olmaktadır (Sharpley, 2002).

Grefe (1994), kırsal turizmi kırsal kalkınma aracı olarak düşünmek için birçok neden vurgulamıştır. Kırsal turizm, gelir ve istihdam fırsatları sağlar ve diğer endüstri sektörleriyle de (gıda, ulaşım) girdi çıktı ilişkisi vardır. Aynı zamanda kırsal turizm kırsal alanların doğal çevresinden yararlanır ve geliri çoğaltmak ve sürdürülebilir turizmin kapsamını genişletmek için geleneksel zanaatı teşvik eder. Yazar ayrıca, turizm harcamalarını teşvik etmek için kaliteli turizm hizmetlerini içeren alanları vurgulayan turizm politikalarının uygulanması, yerel katılım yoluyla gelir kaçaklarının azaltılması, yerel halk için uygun eğitim, mevcut işlerin sürdürülmesi ve kırsal göçü frenlemek için yeni işler yaratmak gibi kırsal kalkınmayı gerçekleştirmenin yollarının altını da çizmektedir.

Maroto-Martos vd., (2020), turizm ile kırsal kalkınma arasındaki ilişkileri analiz ettiği çalışmada kırsal kalkınma ve turizm arasında pozitif ilişkiler saptamışlardır. Ayrıca kırsal kalkınmada hükümetlerin ve yerel yönetimler ile yerel halkın desteğinin de sürdürülebilir başarılı bir kırsal turizm kalkınması için çok önemli olduğunu ortaya koymuşlardır. Keane (1992) ayrıca, kırsal turizmin, yerel halkın kalkınma planları oluşturmaya ve uygulamaya teşvik edildiği toplum temelli bir yaklaşım kullanılarak geliştirildiğinde kırsal kalkınmaya en iyi şekilde katkıda bulunabileceğini göstermiştir. Bununla birlikte, kırsal kalkınmayı sınırlayan önemli bir sorun,

ekonomik beklentilerin olmamasıdır. Bu nedenle, kırsal turizm, kırsal toplumun kaynaklarından ve güçlü yönlerinden yararlanırsa, kırsal alanların ekonomik çeşitlenmesini ve kalkınmasını sağlayabileceği üzerinde durmuştur. Aksine, Khartishvili vd., (2019), kırsal turizm gelişimi ile ilgili koordinasyon, yönetim ve yönetim, kapasite geliştirme ve farkındalık, ürün çeşitlendirmesi ve pazarlama olmak üzere birçok zorlukla karşı karşıya kaldığını belirtmişlerdir. Santos (2021), kırsal turizmin başarısı ziyaretçi çekmek için uygun koşullar ve kaynaklar, vasıflı bir iş gücü ve mevsimsellik sorunu dahil olmak üzere birçok faktöre bağlı olduğundan, tüm kırsal alanların turizm gelişimi için dikkate alınamayacağına işaret etmiştir.

2014 yılında Çin Merkezi Hükümeti, kırsal turizmi, politikalar ve tanıtım girişimleri tasarlayarak hızlı kırsal kalkınma için kritik bir yaklaşım olarak ilan etmiştir. 2018'de sektör 123,1 milyar doların üzerinde bir gelir elde etmiş ve Çin'deki yaklaşık 7 milyon kırsal haneye gelir sağlamıştır (Liu, Dou, Li & Cai, 2020). Jegdić, vd. (2020) ayrıca yerel toplulukların katılımını kolaylaştırarak, eğitim ve öğretim sağlayarak ve sürdürülebilir bir turizm yaklaşımı için çabalararak STK'ların Voyvodina'da kırsal turizmi geliştirmedeki kritik rolünün olabileceğini göstermiştir.

Daha sonra “sürdürülebilirlik” kavramı, dar koruma odaklı anlayıştan, kaynak sorunlarını kabul eden ve sosyal, ekonomik, teknolojik ve politik süreçleri dikkate alan bir yapıya evrilmiştir. Bu nedenle, yukarıda tartışılan vaka çalışmalarında vurgulandığı gibi, kırsal turizmin kırsal kalkınmayı sürdürülebilir bir şekilde gerçekleştirmesi için daha bütüncül bir yaklaşıma ihtiyaç vardır.

Kırsal turizm üzerine kavramsal ve entelektüel temelli kapsamlı bir şekilde anlaşılması için yapılan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Çalışmalar, genel olarak kırsal turizmin geliştirilmesine ve üretkenliğine odaklanmıştır (Ruiz-real vd., 2020). Bu nedenle, bu araştırma kilit alanların büyümesine, üretkenliğine, kavramsal, sosyal ve entelektüel yapısına katkıda bulunmada hayati bir rol oynamaktadır. Araştırmanın amacı, kırsal turizm ile ilgili literatür trendlerini, ülke bazında akademik katkıları, belgeleri, anahtar kelimeleri ve yazarları ve dergileri gözden geçirmektir.

Ayrıca “kırsal turizm” alanını ve günümüze kadar olan eğilimleri anlamak için çeşitli analizler sunmaktadır. Bu konuda artan araştırma ilgisi göz önüne alındığında, kapsayıcı literatür taraması, diğer araştırmacılara bugüne kadar olan araştırmaların özetini sunarak onlara fikirler verecektir. Bu konuda daha önce yapılmış çalışmalar (örn: Guan ve Huang, 2022; Aydın, 2022; Karali, vd., 2021; Demir ve Aracı, 2022) bulunmakla birlikte bu çalışmalarda tek boyutlu olarak analiz sonuçlarına dayanılarak yorumlara yer verilmiştir. Bu çalışmada ise veriler iki ayrı program ile farklı analizlere tabi tutulmuş ve içerik analizi şeklinde ayrıca ayrıntılı bir şekilde incelenerek kırsal turizm araştırmalarındaki en sık çalışılan konuları, sorunları ve araştırma boşluklarını kümeler bazında belirleyip gelecekteki araştırmalar için yol gösterici olmayı da hedeflemektedir.

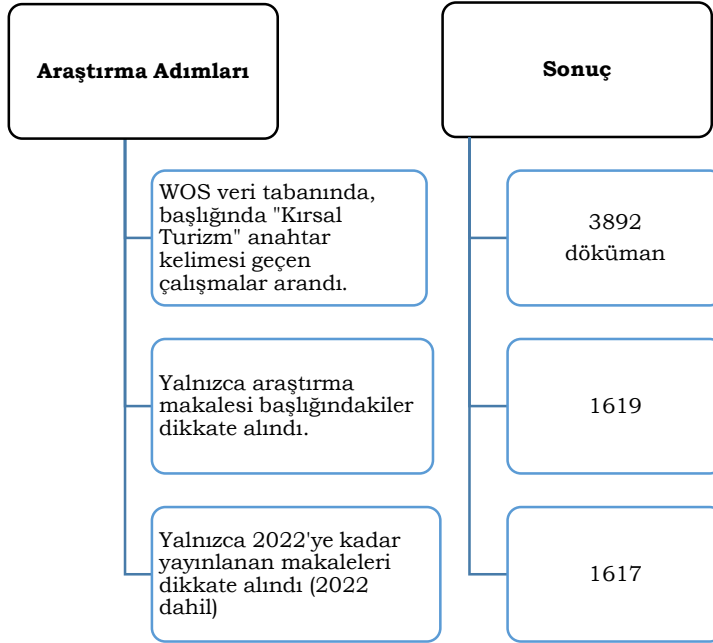
2. Yöntem

Bu çalışma, kırsal turizm ile ilgili çalışmalara ilişkin eğilimleri ve boşlukları ortaya koymak için kırsal turizm ile ilgili makaleleri betimsel olarak incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla çalışmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Veriler, niceliksel ve istatistiksel analiz yapma olanağı sunan bibliyometrik analiz yoluyla analiz edilmiştir. Literatür araştırmasında (1) Çok çeşitli disiplinlerde literatürü araştırmak için daha tutarlı kayıtlara sahip ve etki faktörü yüksek dergileri içeren en güvenilir veri tabanı olması (2) Birden fazla veri tabanı kullanıldığında çalışmaların birden fazla analiz edilme olasılığının olması ve (3) WoS veri tabanının bibliyometrik analizlerde yaygın olarak kullanılması (Mavric vd., 2021), bu çalışmanın arama stratejisi olarak seçilmesinde belirleyici olmuştur.

Veriler 5 Ocak 2023 tarihinde elde edilmiştir. WOS veri tabanının arama motorunun 'başlık' kısmına “*Kırsal Turizm*” yazılmış ve bu aramadan 3.892 belge elde edilmiştir. Kırsal turizm çalışmalarının sadece istenilen içerikler ile sınırlı olmadığı için sadece başlık kısmında “*kırsal*

turizm” ifadesi geçen “makaleler” seçilmiş ve arama tekrarlanmıştır. Sonuç olarak 1617 makale elde edilmiştir.

Şekil 1: Yayınların Seçim Sürecine İlişkin Akış Şeması

Elde edilen veriler dışa aktarılarak VOSviewer ve R dili “Bibliometrix” paket programları kullanılarak analiz edilmiştir. Hem VOSviewer hem de Bibliometrix paket programları bibliyometrik ağları tespit edip ve görselleştirmek için kullanılan yazılımlardır (Van Eck ve Waltman, 2017). Bu ağlar dergileri, yazarları ya da yayınları içerebilir ve bibliyografik eşleştirme, ortak alıntı, veya eş yazarlık ilişkilerine göre oluşturulabilir. Ayrıca bu programlar, literatürden çıkarılan önemli terimlerin birlikte kullanılma ağlarını tespit etmek ve görselleştirmek için kullanılabilecek metin madenciliği gibi işlevleri de yerine getirmektedir. Analizler için yayın sayısı, anahtar kelimeler, kaynaklar, en verimli yazarlar ve kuruluşlar ile ülke ağları gibi parametreler dikkate alınmıştır. Bu parametreler Hallinger & Kovačević (2023) ve Ampese vd. (2022) tarafından yapılan benzer çalışmalara dayanmaktadır. Analizde kullanılan verilerin tamamı WoS veri tabanı üzerinden sağlanmıştır. Kırsal turizm ile ilgili eğilimi ve tartışmaları ortaya koyabilmek için en çok atıf alan makaleler ve anahtar sözcükler üzerinden bölümler bazında değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Ayrıca yayınlar ayrıntılı olarak incelenerek, kırsal turizm alanı ile ilgili eğilim ile boşluklar tespit edilmiş ve böylece gelecek çalışmalar için yol gösterici olunmaya çalışılmıştır.

3. Bibliyometrik Yöntemlerle Araştırma Eğilimleri Analizi

3.1. Yayınların Gelişimi Ve Araştırma Alanları

Yıllar içerisindeki kırsal turizm ile ilgili yapılan yayınlar Şekil 2’de gösterilmektedir. Bu ilk analiz, Kırsal turizm konusunda ilk yayının yayımlandığı yıl olan 1988 yılından beri yayınlanmış toplam makale sayısını gözlemlemek için yapılmıştır. 1988 yılından bu yana herhangi bir filtre kullanmadan toplamda 3 867 belgeye ulaşılmıştır. Ancak içerisinde araştırma amacına uygun olmayan çalışmalar filtrelenerek yeniden arama yapılmış ve toplamda 1 617 belgeye ulaşılarak araştırmaya bu çalışmalar üzerinden devam edilmiştir.

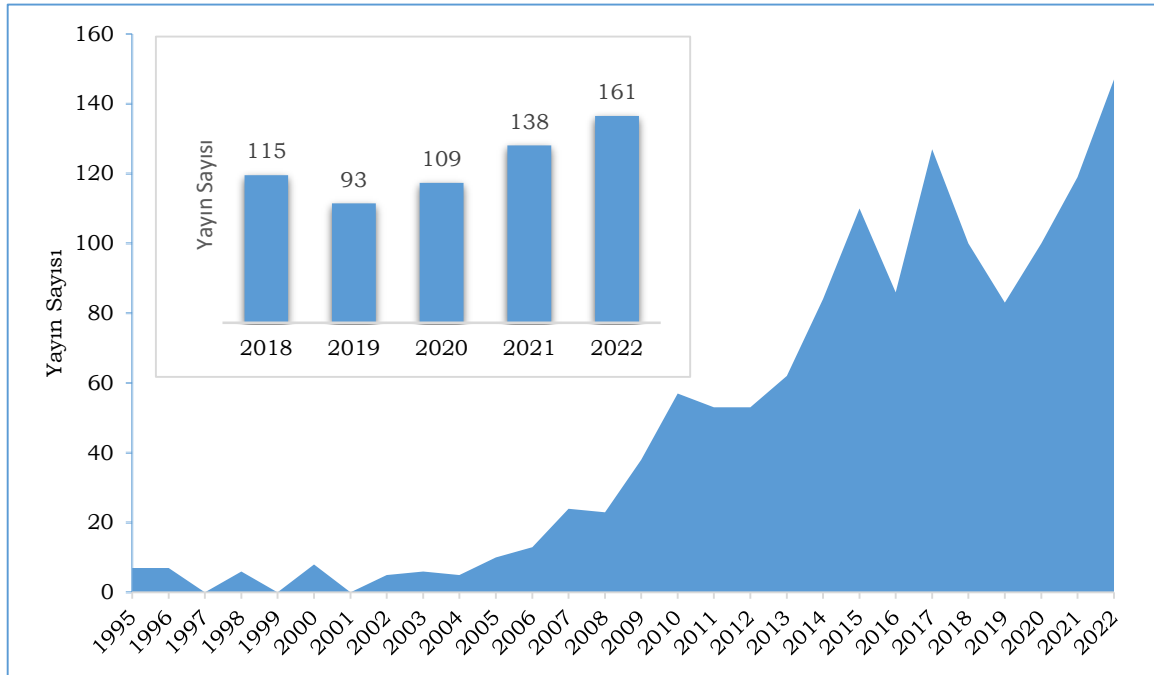
1988'den 2001'e kadar toplam yayın sayısı 112 olarak saptanmıştır. Ancak 2001'den 2022'ye kadar toplam yayın sayısında önemli bir artış olmuştur. Ayrıca, Kırsal turizm ile ilgili yayınların

sayısındaki bu artış, araştırmacıların alternatif turizme olan ilgilerini ve dünya çapında doğaya ve kırsala yönelik bir seyahat eğilimini de göstermektedir.

Turizm aktivitelerine katılanların değişik deneyimler yaşamak, farklı şeyler keşfetme yönündeki talepleri alternatif turizm türlerine olan ilgiyi yükseltmektedir. Geleneksel seyahat şekillerinin bir alternatifi olarak kırsal turizm son dönemlerde daha çok ön planda olamaya başlamıştır. Yapılan bir araştırmaya göre Avrupalı tatilcilerinin %23'nün destinasyon tercihlerinde kırsal alanları seçtiklerini göstermektedir (Euro Barometer, 1998). Özellikle COVID-19 salgını sonrasında bir çok kişi kalabalıktan ve stresten uzak ve doğa ile iç içe bir tatil yapma eğilimindedir (Marques Santos vd., 2020). Diğer turizm türlerinde olduğu gibi kırsal turizmin de sürdürülebilir gelişimi büyük önem taşımaktadır. Cunha vd. (2020)'ye göre kırsal turizmin gelişme sürecinde görülen sorunların büyük bir bölümü sürdürülebilir konularla ilgilidir. Bu makale kırsal turizm ile ilgili yapılan çalışmaları, sorunları, fırsat ve riskleri ortaya koyma açısından konu ile ilgili çalışanlara yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Şekil 2'de görüldüğü gibi son yirmi (20) yılda yayın sayısının giderek arttığı görülmektedir. Kırsal turizmle ilgili olarak en fazla sayıdaki çalışma 161 yayın ile 2022 yılında yapılmıştır. Günümüzde, özellikle yeşil uygulamalar ve sürdürülebilirliğe olan ilgiden dolayı kırsal turizm çalışmaları içerisinde önemli bir eğilim alanı olmaktadır.

Şekil 2: Kırsal Turizm İle İlgili Yapılan Makalelerin Yıllara Göre Dağılımı

Araştırma alanları analizi, konu ile ilgili boşlukları ortaya koymak için önemli bir araçtır. Yapılan Bibliyometrik analize göre, kırsal turizm ile ilgili yapılan makalelerin Konaklama- eğlence-spor-turizm (%35.80), yönetim (%11.56), çevresel çalışmalar (%11.44), çevre bilimleri (%9.89), işletme (%9.02), tarımsal ekonomi politikaları (%8.96), ve ekonomi (%8.78) konuları üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Araştırma alanlarına bakıldığında kırsal turizmin birçok farklı alanda çalışıldığı ve konunun multidisipliner bir karakteri olduğu söylenebilir. Araştırma alanlarında turizm ön plana çıksa da çevre, tarım politikaları ve yeşil sürdürülebilir teknoloji alanları da önemli çalışma alanları olarak dikkat çekmektedir.

Tablo 1: Kırsal Turizm İle İlgili Yayın Sayısına Göre En İyi 10 Yayın Alanı, Bağlı Kuruluşlar, Ülkeler ve Dergilerin Sıralaması

Sıra	Araştırma Alanı	N	% ^a
1	Konaklama Eğlence Spor Turizm	579	35.80
2	Yönetim	187	11.56
3	Çevre Çalışmaları	185	11.44
4	Çevre Bilimleri	160	9.89
5	İşletme	146	9.02
6	Tarım Ekonomisi Politikası	145	8.96
7	Ekonomi	142	8.78
8	Yeşil Sürdürülebilir Bilim Teknolojisi	137	8.47
9	Coğrafya	107	6.61
10	Disiplinler arası Sosyal Bilimler	91	5.62
Sıra	Kurumlar	N	% ^a
1	Vytautas Magnus University	24	1.48
2	Universidade De Aveiro	23	1.42
3	University Of Agronomic Science Veterinary Medicine Bucharest	22	1.36
4	University Of Novi Sad	22	1.36
5	Taylor S University	20	1.23
6	University Of Malaysia Sarawak	16	0.98
7	Babes Bolyai University From Cluj	15	0.92
8	Bucharest University Of Economic Studies	15	0.92
9	Chinese Academy Of Sciences	15	0.92
10	Universidad De Extremadura	14	0.86
Sıra	Ülkeler	N	% ^a
1	Çin	450	27.82
2	İspanya	165	10.20
3	Romanya	92	5.69
4	Sırbistan	78	4.82
5	ABD	77	4.76
6	İngiltere	69	4.26
7	Portekiz	62	3.83
8	Malezya	60	3.71
9	Brezilya	43	2.65
10	İtalya	39	2.41
Sıra	Dergiler	N	% ^a
1	Sustainability	81	5.00
2	Ekonomika Poljoprivreda Economics Of Agriculture	61	3.77
3	Scientific Papers Series Management Economic Engineering In Agriculture and Rural Development	49	3.03
4	Tourism Management	39	2.41
5	Pasos Revista De Turismo Y Patrimonio Cultural	31	1.91
6	Advances in Social Science Education and Humanities Research	29	1.79
7	Journal Of Sustainable Tourism	27	1.67
8	Rosa Dos Ventos Turismo E Hospitalidade	23	1.42
9	Management Theory And Studies For Rural Business and Development	22	1.36
10	Annals Of Tourism Research	20	1.23
Not: ^a , Yüzdelik (%) oranlar 1617 dokümana göre verilmiştir.			

3.2. Ana Anahtar Kelimelerin Analizi

Bir araştırma alanındaki anahtar kelimelerin birlikte oluşum analizi, koymak için önemli bir veridir (Ye vd., 2020). Şekil 3(a), bu çalışmada sunulan bibliyometrik aramaya ilgili yayınlarda yazarlar tarafından en sık kullanılan anahtar kelimelerin kümelenmesini göstermektedir. Bu tür bir haritada, renkler farklı kümeleri gösterir ve küme yapısı, öğeler arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır. Mevcut aramadan, 1 617 çalışma bulunmuştur ve kırsal turizm ile ilgili 2359 anahtar kelime tespit edilmiştir. Genel olarak, en yüksek bağlantı gücüne göre sıralanan bu makalelerde en sık kullanılan anahtar kelimeler kırsal turizm (rural tourism, 538), turizm (tourism, 58), sürdürülebilir kalkınma (sustainable development, 50), sürdürülebilirlik (sustainability, 26), kırsal alanlar (rural areas, 23), kalkınma (development, 25), Çin (China, 21), agroturizm (agritourism, 16), kırsal (rural, 15) ve Malezya (Malezia, 10). Bu sonuçlar kırsal turizm ile ilgili çalışmaların özellikle sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir gelişme endişesine bağlı olarak yapıldığını göstermektedir. Şekil 3(a), en sık kullanılan 100 anahtar kelimenin bibliyometrik eşleşmesi, ve bu eşleşmeyle ilişkili 6 kümenin oluşumunu göstermektedir.

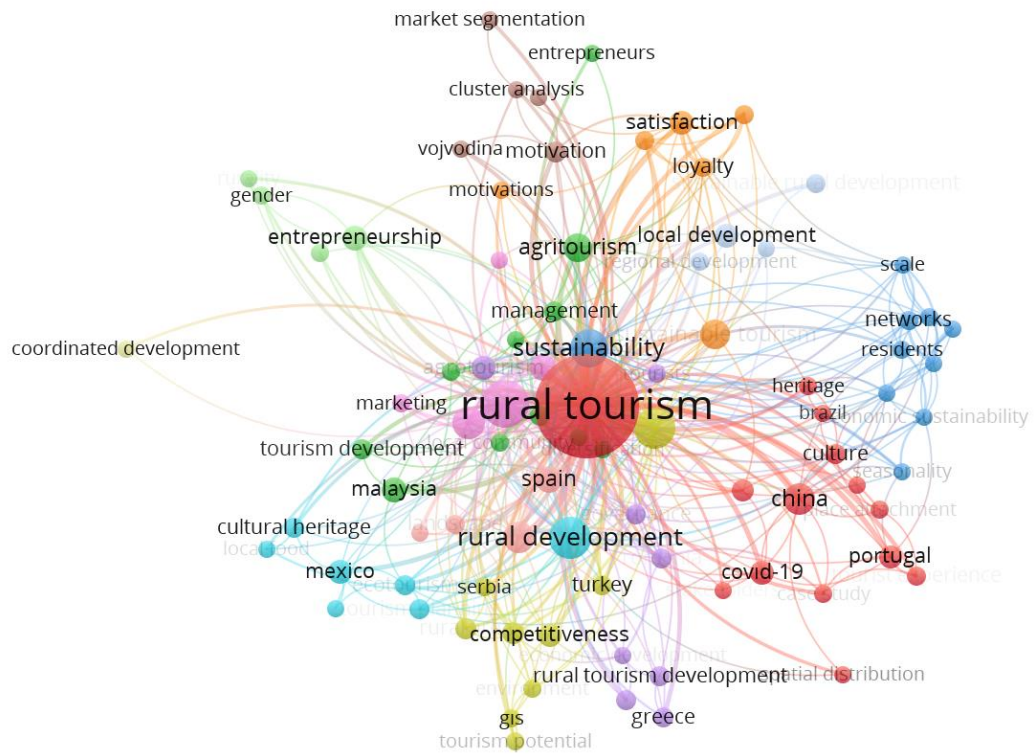
Şekil 3(b), yazarların anahtar kelimelerini araştırma alanlarının alaka düzeyine ve gelişmişlik derecesine göre gruplandıran tematik bir haritayı göstermektedir. Tematik harita, araştırma temalarını anlamak için sezgisel bir çizimden oluşur ve dört kadrana ayrılır:

- i) motor temalar,
- ii) temel temalar,
- iii) ortaya çıkan veya azalan temalar ve
- iv) niş temalar (Şekil 3b).

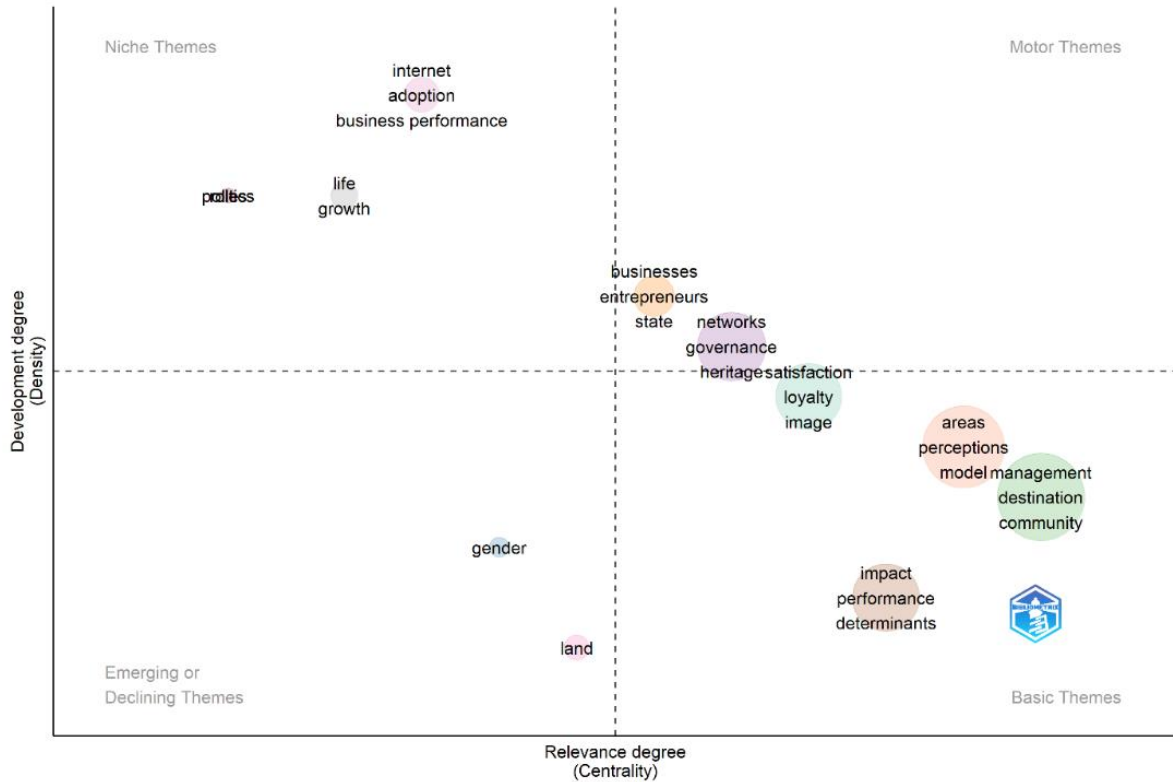
Bu bibliyometrik çalışmada, “işletme” (business), “girişimcilik” (entrepreneurs), “durum” (state) “ağlar” (networks) ve “hükümetler” (governers) anahtar kelimeleri motor temalar olarak kabul edilir, yani gelişmiş, önemli temalardır. “Miras” (heritage) ve “memnuniyet” (satisfaction) terimleri, sağ alt-üst ve sol alt-üst kadrana arasında melez (hibrid) bir konum işgal etmektedir. Yani bu terimler hem önemli gelişmiş temalar olmakla birlikte hala araştırma ve analize ihtiyaç duyulduğunu da göstermektedir. “Sadakat” (loyalty), “imaj” (image), “alanlar” (areas), “algılar” (perception), “model” (model), “yönetim” (management), “destinasyon” (destination), “toplum” (community), “etki” (impact), “performans” (performance) ve “faktörler” (determinants) temel temalar olarak kabul edilir ve araştırma alanı için önemli olan ancak geliştirilmemiş temalardır. Ayrıca “internet”, “benimseme” (adoption), “iş performansı” (business performance), “yaşam” (life), “büyüme” (growth) ve “süreç” (process) konularının son derece gelişmiş ve niş tema olduğunu ortaya koymaktadır. “Cinsiyet” (gender) ve “toprak” (land) temaları, tematik haritadaki konumuna göre ortaya çıkan ve azalan temalar gibi görünmektedir ve etkili ve sürdürülebilir kalkınma bağlamında daha fazla araştırılabilir. Bu anahtar kelimeler bağlamında araştırmalar arttığında, bunlar motor temalara dönüşebilir. Şekil 3’de, VOSviewer ve Bibliometrix’te elde edilen kümeleri oluşturan tüm öğeleri ve ana anahtar kelimelerini göstermektedir.

Şekil 3: Anahtar Kelime Analizi ve Kümelenmesi; Tematik Harita

(a)

(b)

3.3. En Çok Atıf Yapılan Yayınlar

Araştırma alanındaki eğilimleri ve yayınların etkinliğini gösteren en önemli göstergelerden biri atıf sayılarıdır. Tablo 2 de bugüne kadar kırsal turizm konusunda en çok atıf alan 10 makale gösterilmektedir. En çok alıntı yapılan makale kırsal turizmin daha iyi anlaşılabilmesi için Kore’de kırsal turizme katılanların motivasyonlarını araştırarak dört bölüm altında açıklayan makaledir (Park & Yoon, 2009).

İkinci sırada bilgi teknolojileri kullanımına dayalı olarak kırsal turizme katılan turistlerin kırsal turizm işletmelerinin web sitelerinden rezervasyon niyeti ve motivasyonlarının araştırıldığı ve 306 atıf alan çalışma yer almaktadır (San Martin & Herrero, 2012).

En çok atıf alan üçüncü makale (300 atıf) ise Kıbrıs’ta kırsal turizmin başarısı önündeki engeller ve girişimcilerin karşılaştıkları sorunlar araştırılmıştır. Yüksek geliştirme maliyetleri, talep ve getirinin düşüklüğü ve kitle turizmine yönelik çalışan tur operatörlerin baskın olması önemli sorunlar olarak tespit edilmiştir (Sharpley, 2002).

6. ve 10. Sıradaki makaleler kırsal turizm girişimciliği konusunda gruplandırılabilir. 6. Sırada yer alan makale (284 atıf) kırsal turizm işletmeciliği yapan kişilerin motivasyonlarını ortaya koymaktadır (Getz ve Carlsen, 2000). 10. Sırada (196 atıf) Finlandiya’da kırsal turizm girişimcilerinin destinasyon rekabet gücünü arttırmadaki rollerini incelerken küçük işletmeler arasındaki işbirliğine vurgu yapılmaktadır (Komppula, 2014).

7 ve 9. makale kırsal turizmin geliştirilmesi üzerine odaklanmaktadır. 7. makale (252 atıf) kırsal kaynakların kırsal sermaye olarak ele alınarak sürdürülebilir gelişimlerine ilişkin bütüncül strateji ve politikalar geliştirilmesi üzerine odaklanmaktadır (Garrod vd., 2006). 9. Makalede (198 atıf) ise kırsal turizmin geliştirme evreleri ve kültürel öğelerin kırsal turizmin geliştirilmesindeki önemi üzerinde durulmaktadır (MacDonald, & Jolliffe, 2003).

En çok atıf alan dördüncü makalede (293 atıf) kırsal turizm destinasyonlarında deneyim ekonomisinin duygu ve hafıza yoluyla mekana bağlanma ve davranışsal niyetler üzerindeki etkisi incelenmiştir. Duygusal uyarılma ve anıların deneyim ve davranışsal niyetler arasında arabulucu olarak önemli bir rol oynadığı ortaya konmuştur (Loureiro, 2014).

5. sıradaki makalede (289 atıf) İspanya’da kırsal turizme katılan ziyaretçilerin katılım motivasyonlarının memnuniyeti etkileyen önemli bir değişken olduğuna ilişkin kanıtlar sunulmaktadır (Devesa vd., 2010).

Son olarak 8. Makalede (205 atıf) kırsal turizm ile manevi deneyimler arasında ilişkiler araştırılmış ve kırsal turizme katılanların manevi bir motivasyon ile bu turizm çeşidine yönelmedikleri vurgulanmıştır (Sharpley & Jepson, 2011). En çok atıf alan makale analizine göre kırsal turizme katılanların en önemli motivasyonları sürekli yaşanan yerden kaçış ve dinlenme, doğa ile iç içe kendini gerçekleştirme, aile ile birlikte vakit geçirme, doğa aktiviteleri, tarihi yerleri ve ormanları ziyaret etmek öncelikli olarak görülmektedir (Park & Yoon, 2009; Devesa vd., 2010). Kırsal turizmin geliştirilmesi ve girişimcilik üzerine yapılan çalışmalarda özellikle kırsal bölgelerin turizme açılırken sürdürülebilirliğin dikkate alınması konusu öne çıkmaktadır (Garrod vd., 2006; MacDonald, & Jolliffe, 2003). Girişimcilikle ilgili çalışmalarda kırsal yaşam tarzı, ailesel faktörler, sakin yaşam tarzı ile birlikte kârlı ve prestijli bir iş fırsatı olması girişimcilik niyetlerini arttırmaktadır (Getz & Carlsen, 2000).

Tablo 2: Kırsal Turizm Araştırmasında En Çok Alıntı Yapılan İlk 10 Makale

Sıra	Başlık	Konu	Dergi	Atıf	Yıl
1	Segmentation by motivation in rural tourism: A Korean case study	Kırsal turizme katılanların motivasyonları incelenmiştir.	Tourism Management	386	2009
2	Influence of the user's psychological factors on the online purchase intention in rural tourism: Integrating innovativeness to the UTAUT framework	Kırsal konaklama işletmelerinin web siteleri aracılığıyla rezervasyon yapma niyetleri araştırılmıştır.	Tourism Management	306	2012
3	Rural tourism and the challenge of tourism diversification: the case of Cyprus	Kırsal turizm politikaları gelişimi ve zorlukları incelenmiştir.	Tourism Management	300	2002
4	The role of the rural tourism experience economy in place attachment and behavioral intentions	Kırsal turizm özelinde deneyim ekonomisinin duygu ve hafıza yoluyla mekana bağlanma ve davranışsal niyetler üzerindeki etkileri incelenmiştir.	International Journal of Hospitality Management	291	2014
5	The role of motivation in visitor satisfaction: Empirical evidence in rural tourism	Kırsal turizme katılanların motivasyon ve memnuniyeti arasındaki ilişkiler incelenmiştir.	Tourism Management	289	2010
6	Characteristics and goals of family and owner-operated businesses in the rural tourism and hospitality sectors	Kırsal turizm işletmecilerinin girişimcilik ile ilgili motivasyonları incelenmiştir.	Tourism Management	284	2000
7	Re-conceptualising kırsal resources as countryside capital: The case of kırsal tourism	Kırsal kaynakların bütünsel bir şekilde kırsal sermaye olarak kullanımını incelemektedir.	Journal of Rural Studies	252	2006
8	Rural Tourism A spiritual experience?	Kırsal turizm ve manevi deneyimler arasındaki ilişkilere odaklanmaktadır.	Annals of Tourism Research	204	2011
9	Cultural kırsal tourism - Evidence from Canada	Kültürel kırsal turizmin geliştirilmesine yönelik vaka incelemesi yapılmıştır.	Annals of Tourism Research	198	2003
10	The role of individual entrepreneurs in the development of competitiveness for a rural tourism destination - A case study	Kırsal turizm destinasyonunun rekabet gücünü artırmada girişimcilerin rolü incelenmiştir.	Tourism Management	1996	2014

3.4. Yazarlar Ağı ve En Üretken Yazarlar

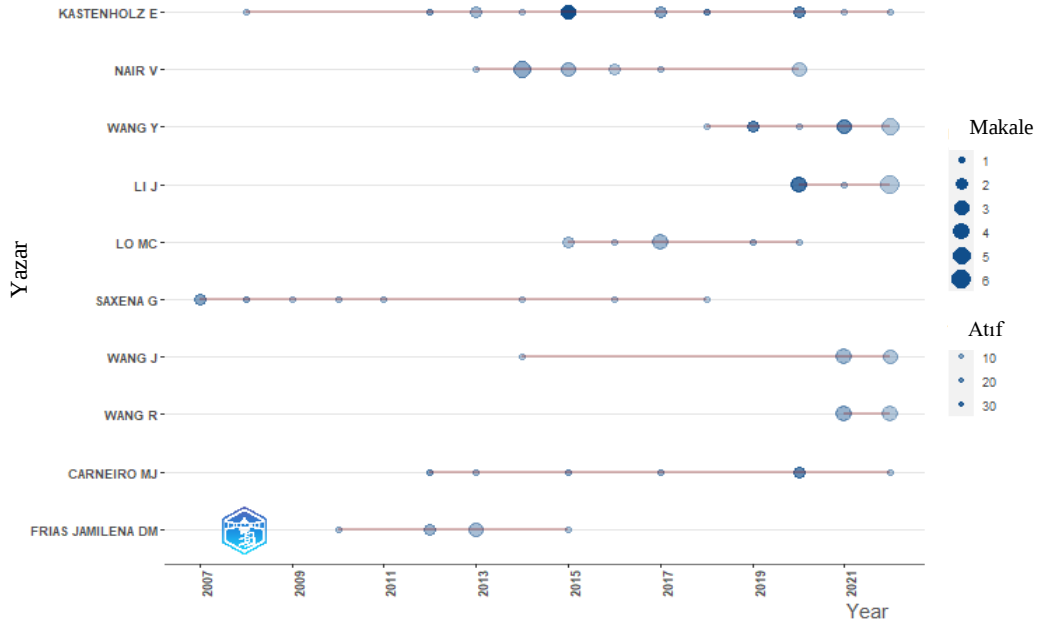
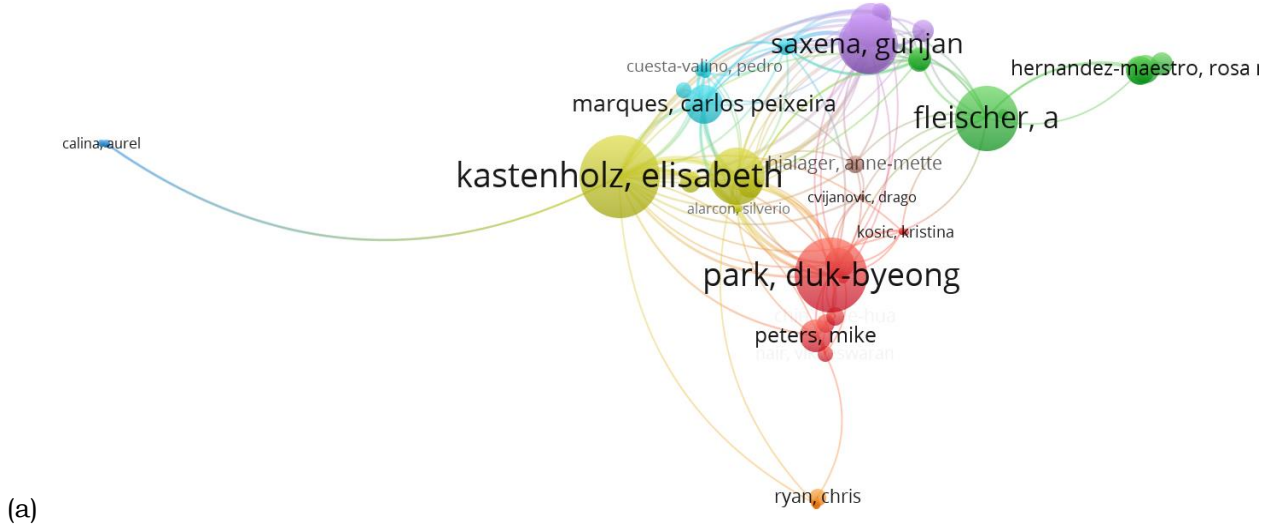
Şekil 4(a), yazar başına alıntı sayısını kullanan yazarların ağını göstermektedir. Araştırmacılar arasındaki çizgiler, belirli bir araştırmacı ile diğerleri arasındaki ortak yazarlık bağlantılarını ve iki öge arasındaki mesafe, ilişkilerinin gücünü göstermektedir. 50 yazarlı bu görselleştirmede sekiz kümenin oluştuğunu görmek mümkündür: i) kırmızı, 11 ii) yeşil, 8 iii) mavi, 6 iv) sarı, 6; v) mor, 6; vi) açık mavi, 6; vii) turuncu 5 ve viii) kahverengi 2 yazar. Her kümede en çok alıntı yapılan yazarlar Park, D-B. (546), Kastenholz, E. (519), Yoon, Y-S. (453), Flaischer, A. (449), Correia, L. ve Sandra, M. (389), ve Saxena, G. (365) olarak ortaya çıkmıştır.

50 yazarlı bu görselleştirmede sekiz kümenin oluştuğunu görmek mümkündür: kırmızı kümede (şekil 4a) sürdürülebilirlik, kırsal alanlar, tutumlar, davranışsal niyet, bölümler, eko turizm, memnuniyet, iklim, değişim, topluluk temelli turizm ve geçim kaynaklarının çeşitlendirilmesi üzerine çalışmalar yer almaktadır. Bu kümedeki en etkili makale Kore'de kırsal turizmi daha iyi anlamak için turistlerin kırsal turizme katılım motivasyonlarını bölümlere ayırarak kırsal turistlerin profillerini ortaya koyan çalışmadır (Park & Yoon, 2009).

Çalışma sonuçları, kırsal turizme katılanların katılım motivasyonlarının altı boyutunun "sosyalleşme", "rahatlama", "aile birlikteliği", "öğrenme", "heyecan" ve "yenilik" olduğunu göstermiştir. Bu boyutlar içerisinde en yüksek katılım motivasyonu ortalaması rahatlatma olarak ortaya çıkmıştır. Yani kırsal turizme katılanlar öncelikli olarak günümüzdeki stresli yaşamdan uzaklaşıp rahatlamak için tercih etmektedir.

Ayrıca çalışmada kırsal turizm pazarındaki turistleri de dört sınıfa ayırmışlardır. Bunlar; “pasif turistler”, “aile birlikteliği”, “öğrenme - heyecan” ve “her şeyi isteyen” turistler olarak sınıflandırılmıştır. Batı toplumlarındaki öncelikli olan yenilik arayışının aksine Kore’de “aile birlikteliği” arayanlar öncelikli turist gruplarını oluşturması kırsal turizmin sosyo-ekonomik ve kültürel farklılıklara göre değişebileceğini göstermektedir. Bu nedenle kırsal turizm işletmelerinin bu farklılıkları dikkate alarak mal ve hizmet üretmeleri yerinde olacaktır.

Şekil. 4. En Anlamlı Yazar Ağı; En Üretken İlk 10 Yazar

Yeşil küme (Şekil 4a) kırsal turizm, tarım, sürdürülebilir kalkınma, strateji, destinasyon markalaşması, iş performansı, pazar yönelimi, bilgi teknolojisi, kırsal kalkınma, algılanan değer ve kamu desteği konularında çalışmalar yoğunluktadır. Bu kümedeki en etkili yayın aktif olarak faaliyet gösteren çiftliklerdeki kırsal turizm işletmelerinin, tarımsal faaliyette bulunmayan diğer işletmelerden farklı olup olmadığını araştıran çalışmadır (Fleischer & Tchetchik, 2005). Araştırma aktif olarak çalışan bir çiftlikteki çiftlik faaliyetlerinin kırsal turizm ziyaretçileri için önemli bir değeri olmadığını ortaya koymaktadır. Ancak çiftlik faaliyetlerini sürdüren işletmelerde, tüketicilere sunulan ürünlerde çiftliğin aktif ürünlerinin kullanılmasının bir artı oluşturduğu da ortaya konmuştur. Araştırma ayrıca kırsal turizmde oluşturulacak turistik faaliyetlerin ve altyapı için daha fazla ödeme yapabileceklerini de göstermektedir. Yani kırsal turizm faaliyetlerine katılanların çeşitlilik ve faaliyetler için yeterli altyapı istedikleri söylenebilir.

Mavi küme (Şekil 4a) tarım turizmi, yönetim, turistik kaynaklar, kırsal yerleşimlerin sürdürülebilirliği, girişimler ve zorluklar ve planlama ile ilgili çalışmaları kapsamaktadır. Bu kümedeki çalışmalar arasında, turistin bakış açısıyla kırsal turizm faaliyetinin gelişim aşamalarının analizini yapan araştırma buradaki en etkili yayındır (Popescu vd., 2022). Araştırmada kırsal alanlarda turizm uygulamak için argümanların oluşturulması; kırsal turizm bölgesinin (Moieciu) ekonomik, tarımsal ve turistik açıdan gelişiminin tanımlanması; bölgenin turizmin sürdürülebilir kalkınmayı sağlayabileceği bir yer olmasının nedenlerini belirlenmesi amacını taşımaktadır. Katılımcılar kırsal turizmin gelişiminde yerellik, gastronomik unsurlar, çiftlik hayatına vurgu yapan daha çekici turist programları, eğlence tesislerinin eklenmesi ve farklı etkinliklerin önemine dikkat çekmektedir.

Şekil 4(b), makale sayısını (dairenin boyutu) ve yıllık toplam atıfları (dairenin rengi) göstererek tüm yıllar boyunca en iyi 10 yazarın çalışmalarını göstermektedir. Kastenholtz E (Universidade de Aveiro), 2007'den 2021'e kadar en üretken yazar olarak görülmektedir ve bu yıllara ait 13 makale ile en çok makale sayısına sahiptir. Son yıllara bakıldığında, Li J (Hubei Engineering University), Nair, V. (Univ Bahamas), Wang Y (University of Nottingham Ningbo China) ve Wang J. (Nankai University) 2019'dan 2022'ye kadar en üretken yazarlardır. Li J'nin 2020 yılındaki yayınları 109 atıf alarak en yüksek atıf oranına sahip yazar olurken, 2022'de 6 makale yayınlaması son yıllardaki en dikkat çekici performans olarak değerlendirilebilir.

3.5. Dergilere, Kurumlara Ve Ülkelere İlişkin Bibliyometrik Analiz

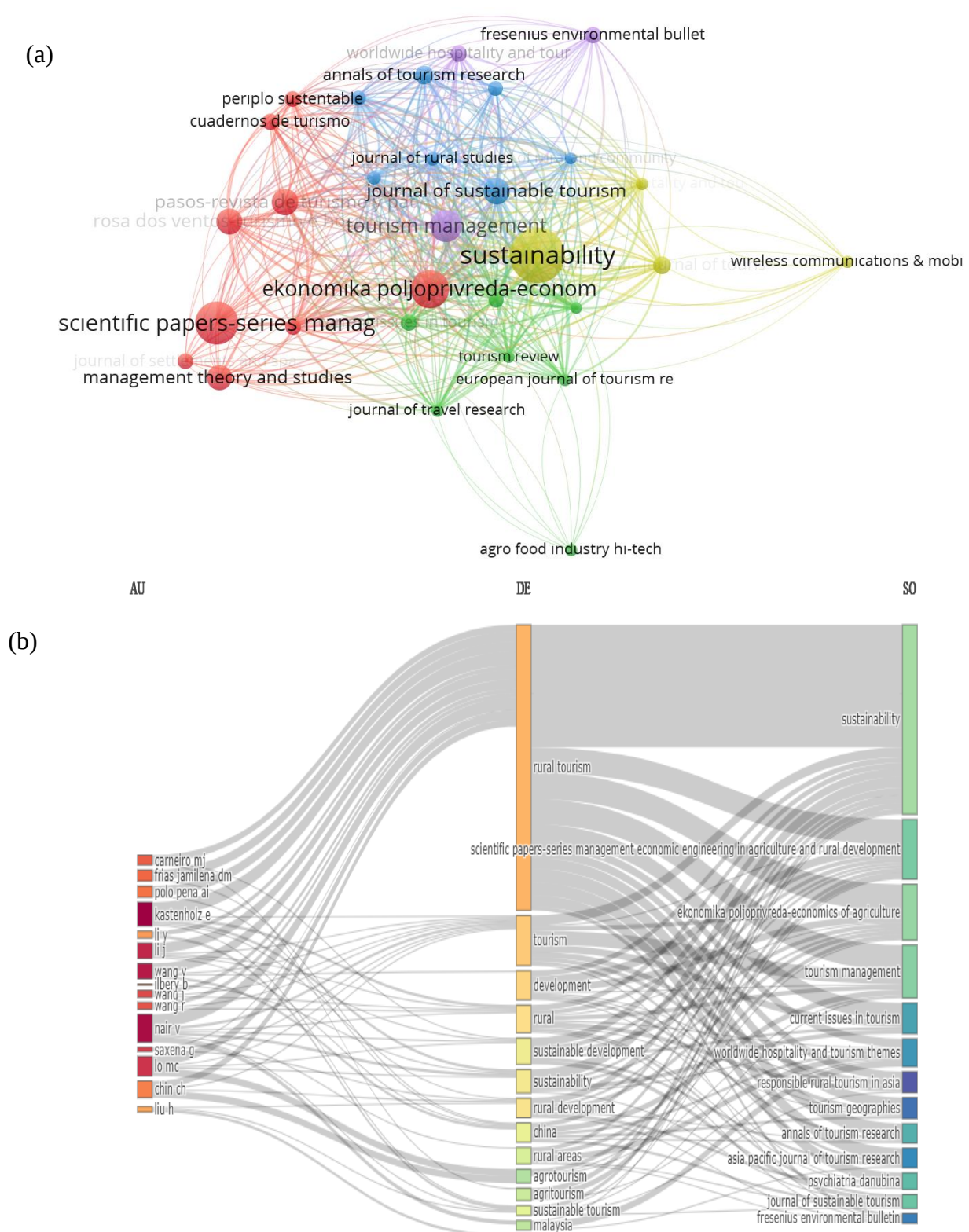
Kırsal turizm ile ilgili en çok yayın yapılan dergiler şekil 5a da gösterilmektedir. Ağ yapısı, bibliyografik eşleştirmeye dayalıdır ve öğelerin ilişkileri, paylaştıkları referans sayısına göre belirlenir. Her kaynakta yayınlanan Kırsal turizm ile ilgili makale sayısına göre sıralamada ilk 3'e giren dergiler sırasıyla "Sustainability", "Scientific Papers Series Management", "Economic Engineering and Rural Development" ve "Ekonomika Poljoprivreda-Economics Of Agriculture" dergileri olmuştur. Bununla birlikte, atıf sayısı dikkate alındığında, "Tourism Management" dergisi birinci, "Annals of Tourism Research" ikinci ve "Sustainable of Tourism" dergisi ise 3. sırada yer almaktadır.

Şekil 5(a)'da, 6 kümenin oluştuğunu görmek mümkündür; kırmızı küme (i), 9 yayın ile en fazla sayıda öğeyi içermektedir. Mavi kümede 7, sarı kümede 7, açık mavi kümede 4 ve mor kümede de 3 derginin sınıflandığını belirlemek mümkündür. Bu analize dayanarak, dergilerin kapsamına göre her kümedeki en önemli konulara da bakılmıştır.

Şekil 5(a)'daki kırmızı küme ile ilgili olarak, en sık kullanılan konular kırsal destinasyonlar, tarım, destinasyonların rekabet gücü, kalite yönetimi, motivasyon, ve yerel halkın algısı. Buna karşılık, yeşil küme kırsal turizm kalkınması, turizm ağları, turizmin etkisi, kırsal turizmde kilit başarı faktörleri, olaya dayalı kırsal turizm, dayanıklılık ve yerel topluluk ve destek gibi konular araştırılmıştır. Diğer kümeler, kırsal turizm ve sürdürülebilirlik, çevresel faktörler, davranışsal

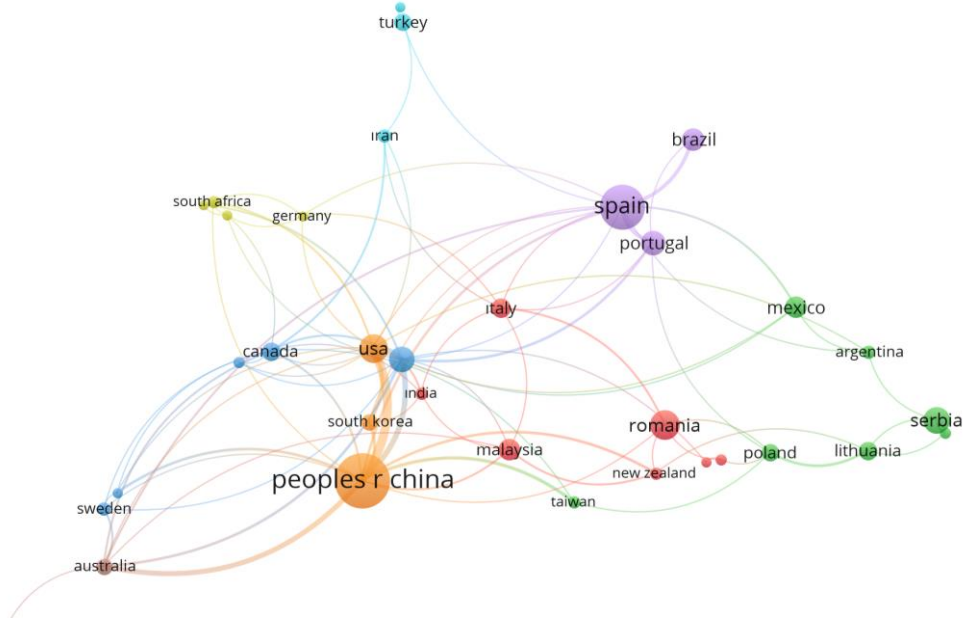
niyetler, çeşitlendirme ve kırsal alanlar ile ilgili konuları ortaya koymuştur. Son olarak, Şekil 5(b)'de sunulan görselleştirme aracılığıyla. Yazarlar, anahtar kelime ve en iyi dergiler ağını daha iyi anlamak mümkün olabilmektedir.

Şekil 5: Kırsal Turizm İlgili En Çok Yayın Yapılan 30 Dergi; İlk 10 Yazarı, Yazarların Anahtar Kelimelerini Ve Kaynakları İlişkilendiren Üç Alanlı Grafik

Şekil 5(b), “Sustainability” dergisini en üretken dergi olarak göstermektedir ve en güçlü ilişki kırsal turizm, turizm, sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilirlik anahtar kelimeleriyle oluşmaktadır. Şekil 5(b)'de sunulan görselleştirme yoluyla, çok disiplinli kırsal turizm çalışmalarını anlamak mümkündür; bu, kırsal turizm gelişimi için çeşitli araştırma alanlarında çalışmalara ihtiyaç olduğu anlamına gelmektedir.

Şekil 6. Ortak Yazarlığa Göre Ülkeler Arasındaki İşbirliği Ağı Gücü

Kırsal turizm araştırmasında en çok yayın yapan 35 ülke ve bunlara karşılık gelen ağ, Şekil 6'da sunulmaktadır. En üretken ülkeleri incelemek, araştırma alanının daha derinden anlaşılmasını sağlar ve bu özel araştırma türünün neden geliştirildiğini netleştirir. Yayın sayısına göre en üretken ülkeler sıralamasında ilk sırada Çin Halk Cumhuriyeti (450), ardından İspanya (165), Romanya (92), Sırbistan (78), ABD (77), İngiltere (69) ve Portekiz (62) gelmektedir.

Şekil 6 analiz sonucunda 5 küme oluştuğunu göstermektedir: i) kırmızı küme (10 ülke ve 400 yayın) Çek Cumhuriyeti, Hindistan, İtalya, Litvanya, Malezya, Yeni Zelanda, Polonya, Romanya, Rusya, Sırbistan tarafından oluşmuştur; ii) yeşil küme (5 ülke ve 150 yayın) Avustralya, Kanada, İngiltere, İrlanda, İsveç olarak gruplandırılmıştır; iii) mavi küme (5 ülke ve 332 yayın) Brezilya, Meksika, Portekiz, İspanya, Türkiye tarafından oluşmuştur; iv) sarı küme (4 ülke ve 563 yayın) Çin, Güney Afrika, Güney Kore, ABD şeklinde gruplandırılmış ve son olarak, v) mor küme (1 ülke ve 12 yayın) Tayvan olarak ortaya çıkmıştır. Bu görselleştirme, ülkelerin ortaklık yapılarını belirlemek için ortak yazarlı belgelerin sayısı göz önünde bulundurularak oluşturulmuştur. Bu nedenle, kümelenme, Kırsal Turizmi incelerken ülkeler arasında kurulan en sık ortaklıkları da göstermektedir.

5. Sonuç

Bu araştırma, son yıllarda büyüyen önemli sektörlerden biri olan kırsal turizm hakkındaki bulguları ortak yazarlık yoluyla analiz ederek, günümüze kadarki araştırma, gelişim ve eğilimler hakkındaki bilgileri zenginleştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Ülkelerde yapılan çalışmalar ve aralarındaki işbirlikleri, ortak atıflar, anahtar kelimeler sayesinde konu ile ilgili ortaya konan bulgular sistematik olarak değerlendirilerek alana önemli bir teorik katkı sunulmuştur.

Kırsal turizm ile ilgili yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde çalışmaların yayınlandığı önde gelen dergilerin daha çok turizm disiplininin olduğu görülmüştür (Singhania vd., 2022) Bu alanda

araştırmalara hakim olan ülkeler arasında Çin, İspanya ve Romanya bulunmaktadır. İspanya, kırsal turizm kavramının ortaya çıkmasından bu yana dahil olurken (Liu ve ark., 2020) Çin son yıllarda en çok konu ile ilgili en çok çalışan ülkedir.

Çin'de kırsal turizm son yıllarda hızla gelişmiş ve kırsal alanların kalkınmasında olumlu bir değişiklik meydana getirmek için hayati bir sektör olarak kabul edilmiştir (Su, 2011; UNWTO, 2015). Çin'de kırsal turizm ile ilgili birçok araştırma faaliyetleri yürütülmekte ve ilgili bilgi ve deneyimlerini paylaşarak zorluklara ve sorunlara yenilikçi çözümler getirilmeye çalışılmaktadır. (Montoya, Alcayde, Baños, & Manzano-Agugliaro, 2018). Ortak yazarlık analizine göre ülkeler arasında daha fazla işbirliği yapılması gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır. Ülkeler arasında işbirliklerine bakıldığında Çin en çok işbirliği yapan ülke olarak öne çıkmaktadır.

Araştırma sonuçları kırsal turizm ile ilgili ilk çalışmaların daha çok müşterilerin ihtiyaç ve beklentilerini (motivasyonlarını) anlamak ve bir bölgenin kırsal turizm alanı olarak kullanılabilmesi için gerekli olan unsurları ortaya koymak için yapıldığını göstermektedir. İlk yıllarda yapılan çalışmalar kırsal turizmin geliştirilmesi için gerekli politikalar ve müşteri memnuniyeti ele alan çalışmalar olduğu görülürken daha sonraki yıllarda farklı çalışma eğilimleri olduğu görülmektedir.

Belirlenen bir diğer eğilim, kırsal turizmi geliştirmek isteyen destinasyonlarda sürdürülebilir gelişime yönelik endişelerdir. Bu çalışma sırasında, kırsal turizmin geliştirilmesi için farklı açılara sahip birkaç çalışmanın olduğu tespit edilmiştir. Kırsal turizm sektöründe sürdürülebilirliğin çevresel, ekonomik ve sosyal boyutlarına bütüncül bir kavram olarak bakılması gerekliliği ön plana çıkmaktadır. Sürdürülebilir kırsal turizm alanında, çevresel sürdürülebilirliğin konu olarak ele alındığı çalışmalar, “fiziksel çevre” ve “ekolojik çevre”de sürdürülebilirliği ele almaktadır. Sosyal sürdürülebilirlik konusunu ele alan araştırmalar, kırsal turizmin nüfus akışı üzerindeki etkisini sosyal sürdürülebilirlik perspektifinden analiz eden “sosyal istikrar” ve toplumdaki rolünü araştıran “yerel topluluk” ile ilgilidir. Sürdürülebilir kırsal turizmde Ekonomik sürdürülebilirlik üzerine yapılan çalışmalar, kırsal turizm geliri üzerinden yerel halkın sürdürülebilir geçim yapısını analiz eden “turizm geliri” ve yeni gelir kaynaklarının yaratıldığı durumları analiz eden “yeni gelir üretimi” üzerine odaklanma eğilimi göstermektedir. Son olarak müşteri boyutuna yönelik araştırmalar, “müşteri sadakat” ile ilgili ve “müşteri tercihleri” ile ilişkilendirilen konulardan oluşmaktadır (An ve Alarcón, 2020).

Anahtar kelime analizi, sürdürülebilir kalkınma, yerel halkın katılımı, bölümlendirme, tutum ve davranışlar gibi kırsal turizmin akademik literatürde incelenen farklı yönlerini ortaya çıkarmıştır. Bu tür araştırmalara ve toplum temelli turizm, israf, yeşil tüketim vb. hususlara daha fazla odaklanılması gerekmektedir.

Özetle, kırsal turizm üzerine yapılan çalışmaların multidisipliner olması, bu konunun daha da olgunlaşması için çeşitli araştırma alanlarının geliştirilmesinin şart olduğunu düşündürmektedir. Kırsal turizme giderek artan ilginin bir sonucu olarak konu ile ilgili gelecek trendleri, sürdürülebilirlik ve ortaya çıkabilecek diğer sorunlar ile işletme ve destinasyon yöneticilerinin izlemesi gereken politikalar ile ilgili çalışmalara önümüzdeki dönemlerde daha fazla ihtiyaç duyulacaktır.

Sonuç olarak, bu çalışmanın yönetsel ve teorik çıkarımları vardır. Gelecekte yapılacak kırsal turizm ile ilgili araştırmalar için yapılan çalışmaları ve boşlukları gösterdiği için yol gösterici olacaktır. İşletme ve Yerel yönetimlere de sürdürülebilir kırsal turizm gelişimi ile ilgili yapılacak politikalarda, bir öngörü sunarak (trendler, sorunlar vb) plan ve politikaların hazırlanmasında değerlendirebilecekleri bilgilerle katkılar sunmaktadır.

Destek ve Teşekkür Beyanı: Bu araştırmanın hazırlanmasında herhangi bir dış destek alınmamıştır.

Araştırmacının Katkı Oranı Beyanı: Çalışmada yazarların katkı oranı eşittir.

Çatışma Beyanı: Araştırmanın yazarı olarak herhangi bir çıkar çatışma beyanım bulunmamaktadır.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı: Bu araştırmanın her aşamasında “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesin’de belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbirisi gerçekleştirilmemiştir. Bu çalışmanın yazım sürecinde etik kurallarına uygun alıntı yapılmış ve kaynakça oluşturulmuştur. Çalışma intihal denetimine tabi tutulmuştur.

Kaynakça

- Ampese, L. C., Sganzerla, W. G., Ziero, H. D. D., Mudhoo, A., Martins, G., and Forster-Carneiro, T. (2022). Research Progress, Trends, And Updates On Anaerobic Digestion Technology: A Bibliometric Analysis. *Journal of Cleaner Production*, 331, 130004. Access Address: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S095965262104172X?via%3Dihub>
- An, W., and Alarcón, S. (2020). How Can Rural Tourism Be Sustainable? A Systematic Review. *Sustainability*, 12(18), 7758. Access Address: <https://www.mdpi.com/2071-1050/12/18/7758>
- Aydın, E. (2022). Rural Tourism Researches: A Co-Citation Analysis. *Journal of Tourism Leisure and Hospitality*, 4(1), 30-36.
- Csáki, C., and Haan, C. d. (2003). *Reaching The Rural Poor: A Renewed Strategy for Rural Development*. Washington, DC: World Bank.
- Cunha, C., Kastenholz, E., and Carneiro, M. J. (2020). Entrepreneurs In Rural Tourism: Do Lifestyle Motivations Contribute To Management Practices That Enhance Sustainable Entrepreneurial Ecosystems?. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 44, 215-226.
- Dašić, D., Tivković, D., and Vujić, T. (2020). Rural Tourism in Development Function of Rural Areas in Serbia. *Economics of Agriculture*, 67(3), 719-733.
- Demir, M., ve Aracı, S. (2022). Eleştirel Bir Bakış Açısıyla Kırsal Turizm İle İlgili Çalışmaların Bibliyometrik Analizi. *Journal of Applied Tourism Research*, 3(1), 25-36.
- Devesa, M., Laguna, M., and Palacios, A. (2010). The Role of Motivation in Visitor Satisfaction: Empirical Evidence in Kırsal Tourism. *Tourism Management*, 31(4), 547-552.
- Fleischer, A., and Tchetchik, A. (2005). Does Kırsal Tourism Benefit From Agriculture?. *Tourism Management*, 26(4), 493-501.
- Garrod, B., Wornell, R., and Youell, R. (2006). Re-Conceptualising Kırsal Resources as Countryside Capital: The Case of Kırsal Tourism. *Journal of Rural Studies*, 22(1), 117-128.
- Getz, D., and Carlsen, J. (2000). Characteristics and Goals of Family and Owner-Operated Businesses in The Rural Tourism and Hospitality Sectors. *Tourism Management*, 21(6), 547-560.
- Grefe, X. (1994). Is Rural Tourism A Lever For Economic And Social Development?. *Journal of Sustainable Tourism*, 2(1-2), 22-40.
- Guan, H., and Huang, T. (2022). Rural Tourism Experience Research: A Bibliometric Visualization Review (1996-2021). *Tourism Review*, (Ahead-Of-Print). Access Address: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/TR-03-2022-0147/full/html>
- Hallinger, P., and Kovačević, J. (2023). Applying Bibliometric Review Methods in Education: Rationale, Definitions, Analytical Techniques, And Illustrations. Access Address:

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/B9780128186305050703?via%3DiHub>

- Jegdić, V., Škrbić, I., and Milošević, S. (2020). The Role of Non-Governmental Organizations in The Development of Rural Tourism. *Eastern European Countryside*, 26(1), 287–309.
- Karali, A., Das, S., and Roy, H. (2021). Forty Years of the Rural Tourism Research: Reviewing The Trend, Pattern and Future Agenda. *Tourism Recreation Research*, 1-28. Access Address: <https://www.fdu.edu/wp-content/uploads/2021/08/Forty-years-of-the-rural-tourism-research-reviewing-the-trend-pattern-and-future-agenda.pdf>
- Kastenholz, E., Carneiro, M. J., Marques, C. P., and Lima, J. (2012). Understanding and Managing the Rural Tourism Experience-The Case of a Historical Village in Portugal. *Tourism Management Perspectives*, 4, 207-214.
- Keane, M. (1992). *Rural Tourism and Rural Development*. In H. Briassoulis, and J. Van Der Straaten (Eds.), *Tourism and The Environment* (Pp. 43–55). Dordrecht: Springer.
- Khartishvili, L., Muhar, A., Dax, T., and Khelashvili, I. (2019). Rural Tourism in Georgia in Transition: Challenges for Regional Sustainability. *Sustainability*, 11(2), 410. Access Address: <https://www.mdpi.com/2071-1050/11/2/410>
- Komppula, R. (2014). The Role of Individual Entrepreneurs in The Development of Competitiveness for a Kirsal Tourism Destination—A Case Study. *Tourism Management*, 40, 361-371.
- Kortoci, Y., and Kortoci, M. (2017). The Assessment of the Rural Tourism Development in The Valbona Valley National Park. *Tourism Economics*, 23(8), 1662-1672.
- Liu, C., Dou, X., Li, J., and Cai, L. A. (2020). Analyzing Government Role in Rural Tourism Development: An Empirical Investigation from China. *Journal of Rural Studies*, 79, 177–188.
- Loureiro, S. M. C. (2014). The Role of the Kirsal Tourism Experience Economy in Place Attachment and Behavioral Intentions. *International Journal of Hospitality Management*, 40, 1-9.
- MacDonald, R., and Jolliffe, L. (2003). Cultural Tourism: Evidence from Canada. *Annals of Tourism Research*, 30(2), 307-322.
- Maroto-Martos, J. C., Voth, A., and Pinos-Navarrete, A. (2020). The Importance of Tourism in Rural Development in Spain and Germany. *Neoendogenous Development in European Rural Areas: Results and Lessons*, 181-205.
- Marques Santos, A., Madrid, C., Haegeman, K., and Rainoldi, A. (2020). Behavioural Changes in Tourism in Times of Covid-19. *JRC121262*, 22(3), 121-147. Access Address: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC121262>
- Mavric, B., Ögretmenoğlu, M., and Akova, O. (2021). Bibliometric Analysis of Slow Tourism. *Advances in Hospitality and Tourism Research*, 9(1), 157-178.
- Montoya, F. G., Alcayde, A., Baños, R., and Manzano-Agugliaro, F. (2018). A Fast Method for Identifying Worldwide Scientific Collaborations Using the Scopus Database. *Telematics and Informatics*, 35(1), 168–185.
- Park, D. B., and Yoon, Y. S. (2009). Segmentation by Motivation in Kirsal Tourism: A Korean Case Study. *Tourism Management*, 30(1), 99-108.
- Perales, R. M. Y. (2002). Rural Tourism in Spain. *Annals of Tourism Research*, 29(4), 1101-1110.
- Popescu, G., Popescu, C. A., Iancu, T., Brad, I., Peț, E., Adamov, T., and Ciolac, R. (2022). Sustainability Through Kirsal Tourism in Moieciu Area-Development Analysis and Future

- Proposals. *Sustainability*, 14(7), 4221. Access Address: <https://www.mdpi.com/2071-1050/14/7/4221>
- Quaranta, G., Citro, E., and Salvia, R. (2016). Economic and Social Sustainable Synergies to Promote Innovations in Rural Tourism and Local Development. *Sustainability*, 8(7), 668. Access Address: <https://www.mdpi.com/2071-1050/8/7/668>
- Rosalina, P. D., Dupre, K., and Wang, Y. (2021). Rural Tourism: A Systematic Literature Review On Definitions and Challenges. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 47, 134-149.
- Ruiz-real, J. L., Uribe-toril, J., Valenciano, J. D. P., and Gázquez-abad, J. C. (2020). Rural Tourism Anddevelopment: Evolution in Scientific Literature and Trends. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 46(7), 1322-1346.
- San Martín, H., & Herrero, Á. (2012). Influence of The User's Psychological Factors On the Online Purchase Intention in Kirsal Tourism: Integrating Innovativeness to The UTAUT Framework. *Tourism Management*, 33(2), 341-350.
- Santos, R. (2021). Return Migration and Rural Tourism Development In Portugal. *Tourism Planning & Development*, 1-24. Access Address: <https://ideas.repec.org/a/gam/jsusta/v11y2019i22p6468-d287939.html>
- Sharpley, R. (2002). Kirsal Tourism and The Challenge of Tourism Diversification: The Case of Cyprus. *Tourism Management*, 23(3), 233-244.
- Sharpley, R., and Jepson, D. (2011). Rural Tourism: A Spiritual Experience?. *Annals of Tourism Research*, 38(1), 52-71.
- Sharpley, R., and Roberts, L. (2004). Rural Tourism—10 years on. *International Journal of Tourism Research*, 6(3), 119-124.
- Singhania, O., Swain, S. K., and George, B. (2022). Interdependence and Complementarity Between Rural Development and Rural Tourism: A Bibliometric Analysis. *Rural Society*, 31(1), 15-32.
- Su, B. (2011). Rural Tourism in China. *Tourism Management*, 32(6), 1438-1441.
- UNWTO (2005). Rural Tourism in Europe: Experiences, Development and Perspectives. World Tourism Organization. Access Address: <https://www.e-unwto.org/doi/abs/10.18111/9789284407163>
- UNWTO (2015). UNWTO Welcomes China's Decision to Make Tourism a Tool to Fight Poverty. Access Address: <https://www.unwto.org/archive/asia/press-release/2015-07-29/unwto-welcomes-china-s-decision-make-tourism-tool-fight-poverty>
- Van Eck, Nees Jan and Ludo Waltman (2017). Citation-Based Clustering of Publications Using CitNetExplorer and VOSviewer. *Scientometrics*, 111(2), 1053-1070.
- Ye, N., Kueh, T. B., Hou, L., Liu, Y., and Yu, H. (2020). A Bibliometric Analysis of Corporate Social Responsibility in Sustainable Development. *Journal of Cleaner Production*, 272, 122679. Access Address: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0959652620327268?via%3Dihub>